

PŘEKLADY JOSEFA LINDY ZE SHAKESPEARA

BOHUSLAV MÁNEK

ABSTRACT**Translations by Josef Linda from Shakespeare**

In the context of the reception of Shakespeare in the early period of the Czech National Revival from the 1780s to the 1830s, the paper discusses the contribution of the writer Josef Linda (1789/1792?–1834), who published a series of commented selected passages from Shakespeare's plays in the literary magazine *Čechoslav* in 1822–1823. The earliest reception of Shakespeare's oeuvre paralleled the developing revival of the Czech language and original literature, using the limited media available. The first publications were two chapbooks by an anonymous author outlining the plots of *Macbeth* and *The Merchant of Venice* printed in 1782 without stating the name of the author, adapted from German versions. The first Czech version bearing the playwright's name was the simplified prose translation of *Macbeth* by Karel Hynek Thám, published and staged in 1786. Several minor contributions (short passages from plays, quotations, short playwright's biographies) were published in magazines. The series of Linda's translations is specific, he called short passages from plays "vejpisy" ("extracts") and used them to illustrate various human qualities (veracity, flattery, straightness) and supposed views of the playwright (Shakespeare on music). They also included a short article on Elizabethan theatre. His knowledge of Shakespeare is also perceptible in his play *Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům* (1823, Jaroslav of Šternberg Fighting the Tatars). Being published in one of the earliest Czech literary magazines with a wide readership, Linda's translations thus contributed to Czech acquaintance with the playwright's oeuvre.

Key words: translation criticism, Josef Linda, William Shakespeare, translations from English in the Czech National Revival

Josef Linda (1789 nebo 1792–1835) patří k předním osobnostem rané fáze národního obrození jako básník (*Jiří Poděbrad*, 1818), prozaik (*Záře nad pohanstvem*, 1818), dramatik (*Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům*, 1823), překladatel a novinář a rovněž s Václavem Hankou předpokládaný spoluautor falzifikovaných *Rukopisů královédvorského a zelenohorského* (1817 a 1818). Svým dramatickým, prozaickým a básnickým dílem a překlady průkopnický uváděl do české literatury preromantické a romantické tendence (Vodička 1948, Kusáková 1993, Topolová 2015). Jako novinář do svých krátkých mravoličných článků v periodickém tisku často vkládal kratší citace z cizích autorů ve vlastním překladu. Do rané české recepcce Shakespearova díla tak zasáhl krátkou sérií čtyř překladů úryvků z několika dramát otiskovaných v tehdejší předním literárním časopise *Čechoslav* v letech 1822 a 1823. O těchto překladech jsou časté stručné zmínky v odborné literatuře, ale až na jednu výjimku (Linda 1823) nebyly dosud přetištěny (Havel, Heřman, Otruba 1966). Cílem této práce je tyto překlady zpřístupnit a zhodnotit jejich význam v kontextu českého překladatelství a recepcce Shakespearova díla. Vzhledem k odlišnému společenskému a kulturnímu vývoji u nás a v Anglii se česká recepcce anglické literatury opožďovala o několik desetiletí a údaje o jejích autorech k nám zprvu přicházely většinou prostřednictvím němčiny, protože jen málo obrozenců ovládalo angličtinu (Štěpánek 1976: 17–49). První české překlady ze Shakespeara se nicméně objevují již od počátku národního obrození, postupně rostl jejich počet a spolu s rozvíjením literární češtiny i jejich kvalita, takže se staly vzhledem ke svému inspirujícímu nadžánrovému působení významným prvkem ve vývoji českého dramatu a literatury (Štěpánek 1966).

V rané fázi národního obrození, které zde vymežíme na období od osmdesátých let osmnáctého století po třicátá léta století devatenáctého včetně, měla recepcce Shakespearova díla různé formy odrážející soudobý stav vývoje literatury. Není překvapivé, že vzhledem k tehdejšímu stavu české literatury první texty představují dvě knížky lidového čtení *Makbet vůdce Šottskeho vojska* a *Kupec z Venedyku, nebo Lásky a Přátelstvo*, obě vydané roku 1782,¹ a s úpravami byl *Kupec* přetiskovaný dokonce i v následujících desetiletích (Kunzová: 416). Předlohou anonymního zpracovatele zřejmě byly německé překlady her, které pro pražské německé divadlo zpracoval a vydal Franz Josef Fischer (Scherl 2007). Shakespearovo jméno je vůbec poprvé v českém textu uvedeno až roku 1785 v předmluvě Karla Ferdinanda Bully (1752–po 1803?, Scherl 2015) k jeho překladu hry *Odběhlec z lásky synovské* (*Der Deserteur aus Kindesliebe*, 1773), od Gottlieba Stephanie Jr. (1741–1800). Shakespeare je zde představen jako jeden z předních světových básníků, což pak pokračovalo i v následujících desetiletích a přispívalo k jeho prestižnímu postavení.² Shakespearova poezie, především *Sonety*, začala být překládána až v druhé polovině století (Mánek 2008).

¹ Obrozenskou češtinu zde i dále citujeme podle edičních zásad Havel a Štorek 1971 se zachováním hlavních specifických rysů lexika, mluvnice, pravopisu, zvýraznění v textu apod. Souborně vydal tyto rané knižní a rukopisné překlady Shakespearových děl Drábek 2012.

² „Neb když veškeré pole, v němž veršovci vtip svůj provozují, sobě rozjímám, tak spatřuji, že oni s otcem Homerem chválu o vlast svou velmi zasloužilých hrdinů prozpěvují, a řečí svou řečí mezi nesmrtečnými panující se přibližují: buď s Pindarem na křídlech své ostrovtipnosti smělým letem do nadpřirozených krajin se pokouší: buď s Petrarckou rozkoše lásky, a líbezná muka té lahodné náruživosti právě nad med sladčími slovy vypisují: a nebo s Šekspýrem mravy, povahy, ctnosti, pošetilosti, a náruživosti lidské nám před oči přítomný představují.“ (Bulla 1785: 3–4)

Další, jméno autora již uvádějící překlady svědčí o počátcích divadelnictví. Roku 1786 byl inscenován a knižně vydán *Makbet* v překladu a zjednodušující úpravě Karla Hynka Tháma (1763–1816), což byl první český dramatický překlad Shakespearovy hry. Překlad *Hamleta* (doložená premiéra 1791) od Josefa Jakuba Tandlera (1765–1826) je zřejmě nenávratně ztracen. To platí i o překladu *Romea a Julie* od Ignáce Jana Schiesslera (1782–1826) inscenovaného roku 1805. Dochoval se ale opis rukopisu prozaického překladu *Král Lír a jeho nevděčné dcery* datovaný 1792 (Havel-Hefman-Otruba 1966), jehož překladatel a úpravce Prokop Šedivý (1764 – před 1810, Kusáková 2008, Scherl 2015), rovněž vyšel z nějaké německé předlohy (Mánek 2005). Další tištěnou hrou je až *Komédie omylů* v zjednodušeném prozaickém překladu Antonína Marka (1785–1877), kterou vydal pod pseudonymem Bolemír Izborský jako *Omylové* roku 1823, o níž lze říci, že tuto první etapu, do níž Lindovy „vejписы“ spadají, uzavírá. Všechny tyto rané prozaické verze měly zjednodušené zápletky a zkrácené dialogy postav, takže v moderní terminologii je můžeme označit za volné překlady až adaptace, ukazující na zápas překladatele s jazykem a formou. I když vycházely z německých verzí, některé z nich mohly být porovnávány s anglickými originály.

České obrozenské publikum se setkávalo s Williamem Shakespearem nejen na jevišti, ale i na stránkách časopisů – jeho působení bylo nadžánrové, úryvky a písně z dramát byly vnímány v kontextu poezie. Od začátku devatenáctého století na stránky dobových časopisů a čítanek uváděli úryvky z jeho her Bohuslav Tablic, František Ladislav Čelakovský, Josef Jungmann, Michal Bosý a Jakub Malý. Pravděpodobně nejvýznačnějším příspěvkem je Tablicův veršovaný překlad Hamletova slavného monologu „Býti aneb nebýt, otázka jest vážná“ přeložený šestistopým trochejem, který vyšel v jeho sborníku *Poezye I*, 1806. Tablic (1831: 86–87) je také autorem jednoho z prvních dobře informovaných článků o Shakespearově životě a díle.

Ve dvacátých letech byl Josef Linda jedním z významných popularizátorů Shakespearova díla. K poznání jeho dramát přispěl specifickým způsobem svými „vejписы“ z jeho her, které pravděpodobně překládal z originálů – badatelé u Lindy předpokládají dostatečnou znalost angličtiny (Vočadlo 1959: 22). Sérii čtyř ukázek Linda publikoval od dubna roku 1822 do ledna roku 1823 v literárním časopisu *Čechoslav*, (vycházel 1820–1825), který poskytoval možnost publikovat autorům všech tehdy tvořících generací (Benešová 1985). Přeložené úryvky Linda většinou uváděl stručnou úvahou na dané téma. První z nich nazvaná „Jak Šekspír o muzice smejšlí.“ (1822a) obsahovala krátký dialog Jessiky a Lorenza o vztahu hudby a morálky:

Jak Šekspír o muzice smejšlí.*)

Co v čísle 13. položeno o muzikální výbornosti Čechů a Moravanů, z ohledu toho také patří sem, co slovnutný Š e k s p í r ve své činohře „Kupec z Venecie“ o muzice praví. (Slyšet symfonii.)

J e s i k a. Já nejsem nikdy rozveselena, když muziku slyším.

L o r e n c o. To je tím, že náš duch pozorností jest upnut. Jen pozoruj někdy divoké a dovádivé stádo, nebo hejno mladých ještě neokrotlých hříbat, jenž nesmyslnými skoky v polích se zmítají, a řehtotají, jakož horkost jejich vřelé krve s sebou přináší; ale náhodou když zaslechnou zvuk trouby, nebo nějaké znění muziky zasáhne jejich uši, uvidíš, jak najednou se zastavují a poslouchají, a jemnou mocností muziky jak jejich divoké oči

stanou se v mírné a uzašlé pohledy. Protož utvořil básníř Orfeus, že stromy, skály a řeky za sebou táhl.**); neboť nic není tak dřevnané, tak tvrdé a tak neskrotlivé, že by muzika po nějakou chvilku nezměnila jeho povahy. Člověk, který nemá v sobě žádnou muziku, který nebývá podjat svorností líbezných hlasů, jest schopen k zradě, potměšilosti a k loupežnictví; jeho duch pohybuje se váhavě jako noc, a jeho puzení jest černé jako peklo. Takovému člověku není co věřit!

*) Shakespear narozen r. 1564, nejvýbornější anglický divadelní básníř, jehož duch ohromný, průmyslný ve všem a znatel lidských povah až podivení i do nynějších časů. Umřel r. 1616.

**) Orfeus starořecký umělec muziky, o němž bájeno, že jeho libozněním divoká zvěř k němu přicházela, i stromy, kamení a jiné bezživotné věci se pohybovaly.

Tuto první ukázkou, jejíž originál je v blankversu, přeložil prózou a její obrozenský vzdělávací charakter je zřejmý i z doplnění informace o Shakespearovi a Orfeovi. Za další příspěvek k tématu lze považovat krátký článek „Divadlo neb theátr v Angličanech za času Šekspíra.“ (Linda 1822b) podávající velice stručnou mozaikovitou informaci o anglickém divadle. Podrobněji popisuje představení v alžbětinské a jakubovské době, zmiňuje ale i středověká mysteria.

Následující „vejpis“ je nekomentovaný monolog „pátera Lorenza“ (orig. Friar Laurence, česky obvykle bratr Vavřinec) z druhého jednání tragédie *Romeo a Julie*, v originále sduženě rýmovaná meditace o síle země, květin a lásce, opět přeložená prózou (Linda 1822c):

Vejpis ze Šekspírovy truchlohry *Romeo a Julie*.

(Jednání II. výstup III. Klášter.)

Páter Lorenzo nesa košík, samotén.

Šedooké jitro usmívá se na chmurno-hledou noc, a oblaka na východě pruhuje světlem; an zatím světlinatá temnota, jako opilec pryč se potácí z kolejí dnových, jež vybrázdily kola Titánové *). Nyní, dříve než plápolné oko slunečné se přiblíží oblahodit den a osušit rosu noční; tenhle košík našeho kláštera musím naplnit zhoubnými bylinami, a krásným šťávnatým kvítím. Země, matka přírody, jest jí také hrobem; co její zahrabovací hrob, to také její lůno mateřské; a z lůna toho rodějí se všecky rozmanité děti, jež sající na mateřských prsech viseti vidíme; mnohé obdařené mnoha krásnými vlastnostmi, žádné jenž by nějaké ctnosti nemělo, a přece rozličné všecky. O jak náramná jest oučinnost, jenž leží v bylinách, koření, kamení a jejich přirozenostech! neboť, co na zemi živo, nic není tak špatné, že by zemi nepůsobilo nějaký prospěch; nic tak dobré, že by – od svého prospěšného užívání odchýleno – nespronevěřilo se svému pravému určení, a nepřevrhlo se ve škodnost. Sama ctnost stává se nepravostí, vynaložena-li nepravě; a nepravost pak – způsobem jak činěna – stává se ctností. V outlé kožce téhle květiniky pospolu leží jed a uzdravujícínost. Její vůně sílí a občerstvuje všecku životnost; ale její chuť smyslům odjímá všecken cit i srdci všecko pohybování. Tak naprotější dva nepřátelé: ctnost a náchylnost ke zlému, vždy ve člověku bojují i v bylinách; a kde se zmožlo zlé, tam čern, smrt, přebryz stráví celou bylinu.

*) T i t á n, tolik jako slunce. Řečtí a latinští básníci tím jmenem vyobrazovali boha, jenž bujnými koňmi, sluncem po nebi jezdí.

Poslední dva „vejписы“ jsou již rozsáhlejší a veršované. Ilustraci pro zastávání odlišných stanovisek, „Obraz novinářské pravdomluvnosti,“ nachází v historické hře *Král Jan* (Linda 1822d):

Obraz novinářské pravdomluvnosti.

Člověk co by rád, tomu rád věří, a jiným buď ze srdce nebo z jiných příčin k víře dodává. Již as před dvěma sty lety Š e k s p í r zanechal nám zřetelný obraz, jak každý rád ke své straně hlásá, ve své divadelní hře : Králi Janu (v 2. jednání 2. výst.) po bitvě Angličanů a Francouzů u města a o město A n ž e r. Takto francouzský, pak anglický herold musí hlásati k městu:

F r a n c o u z s k ý h e r o l d (před městem Anžer.)

Anžerští mužové, dokořán odevřte bránu
Arthura tam vpusťte, vévodu Bretaňska.
On francouzskou rukou dal dnes co plakat
Matkám anglickým, jichžto synové
Ležejí rozesiti po krvavé zemi.
I mnohé vdovy leží manžel v prachu
Nyní studený, zbarvenou zemi objímá;
A vítězství, jen s přemalou ztrátou
Pohrává si na zkákavých franských korouhvech;
Jenž slavit vítězství již stojí v řadách
K příchodu ve město, a Arthura z Bretañ
Vyvolit za pána Anglie a za svého pána.

A n g l i c k ý h e r o l d (příjda)

Radujte se, anžerští mužové! zvonami zvoňte!
Blíží se Jan, král Angličan, král váš,
Vládyka tímto vřelým a zlým dnem.
Kdo vyrazili ven se zbraní stříbrolesklou
Vracejí se domů s pozlacenou od krve franské,
Anglická ni jedna hlava nenesla na přílbici peří,
Jež francouzské kopí bylo by srazilo;
Korouhve vracejí se v těchž rukou,
Které v příchodu hned byly je rozvinuly.
A co myslivců veselý zbor
Přicházejí Angličané, jsou jim šarlátní ruce,
Zbarvené mordem, jenž vzal nepřítelům barvy.

P r v n í m ě š ť a n (na městských zděch)

Heroldi, z věží viděli jsme patrně
I důraz i vstup toho i tohoto vojska
Od začátku až v konec: obě jsou sobě roveň
Jak nejbystřejší zrak nám to okázal.

Krev kupována krví, a za rány padaly rány,
Mocnost proti moci, a síla neustupovala síle.
Jsou sobě roveň a my oboum stejná umyslu.
Až přesílí; dotud zachováme my město,
Ni tomu ni onomu, však přece oboum.

Nejrozsáhlejším úvodem představil Linda rozhovor Kenta, Cornwalla a Glostra z *Krále Leara* v poslední ukázce nazvané „Pochlebnictví a rovnost.“ (Linda 1823, vydali Havel, Heřman a Otruba 1966: 111–113)

Lindovo úsilí o veršovaný překlad prozrazuje tehdejší situaci utvářejícího se jazyka dramatu a literatury – hledání odpovídajících výrazů, rytmu atd. Z textů je zřejmé, že Linda využil „vejписы“ ze Shakespeara ke vzdělávacím účelům (jak informativně o jeho díle, tak i s mravním poselstvím ke čtenáři), zároveň však se snaží o dosažení vyšších uměleckých kvalit překladů. Ve svých prvních prozaických verzích naznačuje členění středníky, jeho poslední dva překlady už graficky formuje jako verše, byť nedokonalé. Zde je již naznačen další vývoj směřující k veršovaným pokusům v následujícím desetiletí. Početnější a pokročilejší recepce Shakespeara představují veršované a méně upravované překlady z druhé poloviny třicátých let. Jako první se o překlad dramatu v blankversu pokusil Josef Kajetán Tyl. Jeho *Král Lear aneb Nevděčnost dětenská* představuje vůbec první český pokus o překlad Shakespearovy hry rozměrem originálu a dokumentuje vzrůstající ambice české divadelní kultury. Byl inscenován v roce 1835 a 1838 (Laiske 1974), tištěn až 1966 (Havel, Heřman a Otruba 1966). V následujících letech pak byly inscenovány veršované překlady Josefa Jiřího Kolára, *Macbeth* roku 1836 a *Benátský Kupec* roku 1839 (otisky z rukopisů Drábek 2012, o *Macbethovi* Mánek 2016). Velká prestiž mimetické formy překladu, která se u nás udržuje dodnes, se utvářela právě v době národního obrození – co nejněvčetnější vystižení všech stránek originálu, tedy i tzv. vnější formy, bylo jedním z důkazů, že se čeština vyrovná ostatním kultivovaným jazykům s bohatou literaturou (Macura 1983, Levý 1962).

Linda měl zřejmě úmysl dále se překladům ze Shakespeara věnovat. Schiller a Shakespeare („nejvýbornější anglický divadelní básník,“ Linda 1822a) ho silně inspirovali i v jeho původní tvorbě, jak dokládá v roce 1824 v jednom ze svých dopisů František Ladislav Čelakovský: „Pan Linda zná, jak se mi zdá, v celém dramatickém světě toliko tři hry: Fiesko, a potom 2 Šeks. o těch vždy mluví a těmi se řídil.“ (Bílý 1907: 211) Čelakovský zde naráží na soudobou Lindovu hru *Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům* (1823), ve které Vočadlo (1959: 22) shledává „stopy Shakespearových her“ a kterou Hýsek (1926) charakterizuje jako „první novočeský pokus o shakespeareovské drama.“ Lindova hra vznikala právě v období, kdy publikoval své ukázky. Závěrem lze konstatovat, že svými „vejpsy,“ publikovanými v raném období obrození, kdy i malé příspěvky razící cestu vysoké umělecké literatury byly potřebné, jejich publikováním ve významném, vlivném a hojně čteném časopisu Linda přispěl k zakotvení Shakespearova postavení v české kultuře a k následujícímu rozvoji recepce jeho díla.

BIBLIOGRAFIE

- Benešová, Libuše (1985) ‚Čechoslav‘, in *Lexikon české literatury 1*, Praha: Academia, 417–419.
- Bílý, František (1907) *Korespondence a zápisky Fr. L. Čelakovského I*, Praha: Česká akademie věd a umění.
- Bulla, Karel (1785) ‚Předmluva‘, in Gottlieb Stephanie Jr., *Odběhlec z lásky synovské*, Praha: U Rosenmüllerských dědiců, za Jana Beránka faktora, 3–4.
- Drábek, Pavel (2012) *České pokusy o Shakespeara*, Brno: Větrné mlýny.
- Havel, Rudolf, Heřman, Miroslav, Otruba, Mojmír (1966) ‚Shakespearův Král Lear v překladech z doby národního obrození‘, in *Literární archiv 1*, Praha: Památník národního písemnictví, 7–120.
- Havel, Rudolf, Štorek, Břetislav (red.) (1971) *Editor a text. Úvod do praktické textologie*, Praha: Československý spisovatel.
- Hýsek, Miloslav (1926) ‚Lindova hra Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům‘, *Národní listy* 66, 17. 11., příloha, 9.
- Kunzová, Helena a spol. (1964) ‚Bibliografie českých překladů z anglické literatury‘, in Hardin Craig a kol., *Dějiny anglické literatury II*, Praha: SNKLU, 371–464.
- Kusáková, Lenka (1993) ‚Josef Linda‘, in *Lexikon české literatury 2/II*, Praha: Academia, 1185–1187.
- Kusáková, Lenka (2008) ‚Prokop Šedivý‘, in *Lexikon české literatury 4/I*, Praha: Academia, 576–578.
- Laiske, Miloslav (1974) *Pražská dramaturgie I, II*, Praha: Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV.
- Linda, Josef (1822a) ‚Jak Šekspír o muzice smejšlí‘, *Wlastenský zvěstowatel* [3](16): 127 (*Merchant of Venice*, 5.1.69–88, Shakespeare 2005: 476–477).
- Linda, Josef (1822b) ‚Divadlo neb théâtre v Angličanech za času Šekspíra‘, *Wlastenský zvěstowatel* [3](29): 230.
- Linda, Josef (1822c) ‚Vejpis ze Šekspírovy truchlohy Romeo a Julie‘, *Wlastenský zvěstowatel* [3](35): 278 (*Romeo and Juliet*, 2.2.1–30, Shakespeare 2005: 380–381).
- Linda, Josef (1822d) ‚Obraz novinářské pravdomluvnosti‘, *Wlastenský zvěstowatel* [3](37): 294 (*King John*, 2.1.300–333, Shakespeare 2005: 432).
- Linda, Josef (1823) ‚Pochlebnictví a rovnost‘, *Wlastenský zvěstowatel* [4](1): 7–8 (*King Lear*, 2.2.72–102, Folio 1623 text, Shakespeare 2005: 1164–1165), přetištěno in Havel-Heřman-Otruba 1966, 112–113.
- Macura, Vladimír (1983) *Znamení zrodu. České národní obrození jako kulturní typ*, Praha: Československý spisovatel.
- Mánek, Bohuslav (2005) ‚Král Lear v českých překladech a na českém jevišti‘, in William Shakespeare, *Král Lear – King Lear*, přel. Martin Hilský, Brno: Atlantis, 345–371.
- Mánek, Bohuslav (2008) ‚The First Czech Translations of Shakespeare’s Sonnets in the Early to Mid-Nineteenth Century‘, in Martin Procházka, Jan Čermák (eds.), *Shakespeare between the Middle Ages and Modernism*, Prague: Charles University, Faculty of Arts, 132–141.
- Mánek, Bohuslav (2015) ‚Macbeth v českých překladech a na českém jevišti‘, in William Shakespeare, *Macbeth – Macbeth*, přel. Martin Hilský, Brno: Atlantis, 217–315.
- Shakespeare, William (2005) *The Complete Works*, general editors Stanley Wells and Gary Taylor, Oxford: Clarendon Press.
- Scherl, Adolf (2007) ‚Franz Josef Fischer‘, in Alena Jakubcová a kol., *Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století. Osobnosti a díla*, Praha: Divadelní ústav a Academia, 174–176.
- Scherl, Adolf (2015) ‚Prokop Šedivý‘, in Eva Šormová a kol., *Česká činohra 19. a počátku 20. století. Osobnosti II*, Praha: Institut umění – Divadelní ústav a Academia, 998–1000.
- Štěpánek, Vladimír (1959) *Počátky velkého národního dramatu v obrozenské literatuře*, Praha: Nakladatelství československé akademie věd.
- Štěpánek, Vladimír (1966) ‚The Importance of Shakespeare for the Formation of Modern Czech Literature‘, in Zdeněk Stříbrný, Jarmila Emmerová (ed.), *Charles University on Shakespeare*, Praha: Universita Karlova, 127–142.
- Štěpánek, Vladimír (1976) *K historickému výkladu obrozenské literatury*, Praha: Univerzita Karlova.
- Tablic, Bohuslav (1831) ‚Shakespear‘, in *Anglické múzy v československém oděvu*, Budín: Král. Universická tiskárna, 86–87.

- Topolová, Barbara (2015) ‚Josef Linda‘, in Eva Šormová a kol., *Česká činohra 19. a počátku 20. století. Osobnosti I*, Praha: Institut umění – Divadelní ústav a Academia, 592–594.
- Vočadlo, Otakar (1959) ‚Český Shakespeare‘, in William Shakespeare, *Komedie I*, Praha: SNKLHU, 5–62.
- Vodička, Felix (1948) *Počátky krásné prózy novočeské*, Praha: Melantrich.

RESUMÉ

Cet article présente, dans le contexte de la première perception tchèque de l'oeuvre de Shakespeare, des extraits de ses pièces (*Le Marchand de Venise*, *Roméo et Juliette*, *Le Roi Lear* et *Le Roi Jean*), traduits en tchèque par Josef Linda (1789 ou 1792–1834), écrivain préromantique tchèque. Ces extraits ont été publiés dans la revue littéraire *Čechoslav* pendant les années 1822–1823. Au début de la période appelée le Renouveau national tchèque, entre le dernier quart du XVIIIe siècle et la moitié du XIXe siècle, l'activité de traducteurs évoluait continuellement avec le développement de la langue tchèque littéraire et de la littérature. Parmi les premières publications il faut citer deux livres populaires comportant de brèves intrigues du *Marchand de Venise* et de *Macbeth* en prose, d'après la traduction allemande, sans nom d'auteur du texte. Le nom de Shakespeare est introduit probablement pour la première fois dans la préface à la traduction tchèque de la pièce de Stephanie Gottlieb Jr. *Der Deserteur aus Kindesliebe*, sortie en 1785. L'année suivante, c'était *Macbeth* qui a été publié et probablement mis en scène, avec le nom d'auteur. La traduction de *Hamlet*, mis en scène en 1791, n'a pas été conservée. Plus tard, on peut citer le manuscrit de la traduction du *Roi Lear* (daté 1792) et la traduction libre de la *Comédie des Erreurs* (publiée en 1823). Les magazines de l'époque ont publié certains extraits de pièces, par ex. le monologue de Hamlet "To be or not to be", traduit par Bohuslav Tablic (1806) avec une brève biographie du dramaturge (1831). Parmi les premières traductions et mises en scène présentées en blankvers (vers blanc), c'est *Le Roi Lear* (1835), *Macbeth* (1838) et *Le Marchand de Venise* (1839). Les extraits de Linda sont originaux – il les a utilisés pour illustrer les qualités humaines (vérité, adulation, sincérité) et pour exprimer l'opinion du dramaturge sur la musique. On peut y trouver des informations sur le théâtre élisabéthain et jacobéen. Sa connaissance de l'oeuvre de Shakespeare se reflète dans son drame *Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům* [1823, *Jaroslav Šternberg en lutte contre les Tatars*]. Les traductions de Linda ont été publiées dans l'un des premiers magazines de renaissance nationale, préférés des lecteurs, ce qui contribuait à la connaissance de l'oeuvre de Shakespeare à l'époque du développement de la littérature.

prof. PhDr. Bohuslav Mánek, CSc.

Katedra anglického jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové
bohuslav.manek@uhk.cz

Co Bůh gest, kdo se domnívá že slovy vyslovitelno, nebo že Bůh gest obmezen gen na to neb ono mjslo, ten nikdy nepocítil se ve geho přitemnoti, ani nepoznal geho wsmenobaucnost. Německý básník Haller we své písni „o Bžičnosti“ praví: „Ráramná čjla shrnuga a milsony hor na hory; wálsm čas na čas a swět na swět; a z nepwzdálenéggj wyfosti w záwratu djwámli se po tobě, každá wnosť a počet rozmnožena na tisjčevakrát, nenj ani částka tebe; odražjím ge, a ty ležjš předemna.“

Divadlo neb theátr v Angličanech za času Šekspjra.

Šekspjra byl žiw od r. 1564 až do 1616. Dřelo časů těch w angličkých divadlech, nej opona se w hrnula, kratochwiljowali diváci každý dle libosti. Někteří sy četli, jinj hráli, mnozí pili, kauřili tabák; w mnohé žensstinj tehobž kauřjwaly. Byl obyčeg přinášjeti sy ljsky a na ně zapisowati sy obljbenéggj werše nebo přpovědě. Hra začjnwala se w 1. hod. po poledni a trwáwala gen hodinu; r. 1667 začjnwala se w 3. hod. a r. 1700 we 4. Každá hra končila se modlenjm za krále a králownu. Něbdy také modlitba takowá byla w divadelnj předmluwě, z theátru od některé osoby řjkána. W Angličanech y we Francouzých počátečně hráwaly se gen swatá tagemstwj; a swce w kostelích. Za panowánj králowny angl. Aljžběty hráwalo se také w neřlích; ale magistrowé Londynstj wymohli od nj rozkaz r. 1580, že we swátel nemá se žádný pohanský kus promozowat. Za krále Jakuba I. w dwora divadelnj hra býwala w neřlích. Od kwětné neděle až do swátků býwalo jawřené. W náwěstjích o hře oznamowáno negen gmeno hry a kdo bude hrát, ybrž; také wššeko co gen možná k pochwale ksu toho.

Autulný lekář.

Gakás gemnošpanj w Londýně, sljssc welkřau chwálu o newwřbornéggjím lekáři w Šesotlandě, hned sy vmjnila odebrati se do Edinburku (hlawnjho šotlandského města). Tam powolala geg k sobě; a žtřjowala sy mu na gakés vmdlenj.

Lekář. To ge po ceřě.

Panĵ. Dnesstjho wečera nemám žádně čuti z gjdlu.

L. Račte tedy dnes nic newečetet.

P. Nočnjho času nemjwám dobrého spanj.

L. Tedy neylépe, pozděgi chodit spát.

P. Tak gjem něgak obtjžně myslje y těla, copak bych proti tomu měla wjzwat?

L. Ráno hežky časně wstáwau, a trochu se prohánet, neli práčj w domě, alepři se procházet a progjždět.

P. Wjno nechce mi nigal swědět.

L. Tedy buď woda k libosti.

P. A žaludek – zdá se mi že dobře netráwj.

L. Něco horšého dělá w tom době, také woda, a neylépe trochu hladu.

P. Ale mé oči mi slabnau.

L. Tedy radilbých bryle.

P. A také řhly začjní mi wbenwau, negsem gjž tak řhlná, ani tak zdrawá, gak sem něbdy býwala.

L. To ge tjm, že gemnošpanj ge starřj.

P. Ale copak mám proti tě slabotě wjzwat?

L. Nyktrastjssi Gemnošpanj gest, abyšte také smrtelnostj zaplatila powinnost, gato mnoho krásořtinek před tjm wčinilo.

P. Ale wysocevěčený pane doktore, to ge to potřssenj, gaké gjte w stawu mně dát? Za takowé sypofřické wybramowánj gjte tak řlawně rozblášen? Nic řte mi neřek, než co sem gjž dějwe také wěděla.

L. Pročpak řte swé wědomostj nepowjzila? Gá newpřdávám se za kauřelnjka. Hledátegi gachřshy nacobwčegných, pokřytě co nadpřirozených prořředků, w eondýně ge gich až nazřbot, a nepotřebowala řte tak daleko řonat obtjžnau cestu.

R o z m a n i t o ř i.

Gakášy řlečjntka, mnohdykráte že žkuffenostj přeswědčena, oznamuge, že čerweně gahod; gřau wřborný prořředek, zachowat řy pěřnau a bjřlau pleř (řkži po těle). Wezmě se trochu dobře wyřalřch gahod, rozetřau se po obličegj, řku, po rukau, a řdefoli má býti pěřná hebká bělaunská řkže, nechá se oschnaut. Tjm – také se žtratěgi wššedy řhly.

(NB. Šřkoda, že zpráwa ta žwěřowat elj přjřřla letos, řbož ajž po čerwených gahodách, a protož mnohé kráję řtwoweni muřřj swě řhly a řwau řřřablawau řkži nechat až do budawčjho gara r. 1823.)

W Patřjži gest nynj také předpláčenj na metenj wřic. Powřnikatel tohoto zametánj (Entrepreneur du balayage) dáwa řwými čelěbjny zametat a řřřřit před domy řěch, řtegi mu zaplatili a řyce we řwsem a w ten čas, co a řby dle polřicenyřch natřzenj řkždy gest powinen před řwým domem obřřarawat. Cena

Obrázek 2: Linda, Josef (1822b) „Divadlo neb theátr v Angličanech za času Šekspira“, *Wlastenský zwěstowatel* [3](29): 230.

šňffel sauleď bjewu w komůrce sy wolat : „Wkrutny oće! tys winen smrti mē!“ Práwē také w té době otec wyšfel z komůry; byla zavřena. Pročomeny dvěře a dcera ležela w krwi. Dtec zagat ku práwu; geho kossile ge žřwácena; sauleď co šwédek mluwil co šňffel a widěl. Dtec wymlauwal se, že sy wčera dal žilau krew puštit. Sauleďowē vzwawšse ho winným wyškli nad njm smrt. Aš po roce naleženo w komůrce pšanjčto, w němž bjwta zanechala šwětu, že sama sy žiwot odňala.

Wahšs bohaty pocsušnjš přigeďa na hospodu, š dwauma neznámyma wečeřel. Wo wečeři odebrali se spát na dwaou potokjtu weľe sebe. D pšl nocy ti dwa šňsseli ho wzdychat a chrapčtět, wštaupili k němu a nassli ho an w krwi se wáj; hospodššy š lucernau a š žřwáceným nojem w ruce, štal v postele. Dni wywali šwěďectwj proti hospodššěmu, ten obšauzen k šurti byl wtřacen. Dn se šyce přiznal, že přišel w wmyslu pocsušnjka zabjt a obrat, ale že ho nassli gžj zabitého. Wo čase šhledalo se, že mluwil prawdu. Šlutjebnjš oněch dwaou hostů byl žlocinec ten, neboč přiznal se, že aš na 2 minuty než hospodššy přišel, škutek ten byl špáčal. Hospodššy, mjsto špiccho žhľjdna mrtwého, lečnutjm puštil nžj do žrwawé pošiele, a tak nžj se potřwácel.

Wepjš ze Šekšpirowy truchlohry Romeo a Julie.

(Gednánj II. wšstup III. Klášter.)

Páter Lorenco nesa kossil, šamoren.

„Šebedočk gjtro wšmjwá se na šmurno - šhledau noc, a oblaķa na wýchodě pruhuge šwětlek; an žatjm šwěťlinatá temnota, gako ošilec prvč se potáčj z šolegů dnowych, gež wybráždily kola Žitánowē“). Nynj, dťjwe než plápošně oko šlunečné se přibľjžj oblahodit den a ošuffit tošu nočnj; tenhle kossil našeho kláštera mušjm naplnit žhabuňjmi bylinami, a trášnym šřlawnatým šwjetjm. Zemē, matka přjrody, geš gj také hroblem; co gegj zahrabowach hrob, to také gegj šlno mateřššé; a z šlno toho roďežj se wšfedy rozmanité dčti, gež šagjčj na mašekššých přech wšfeti wđjme; mnohé obďačené mnošha trášnymj wlastnoštmj, žáďné genžjdy něgakē ctnošti

⁹⁾ Třeďán, tolič gako šlunce. Šečři a latinšji básňky šjm guemem wyobřezowali boha, genž bugnšmi šošni, šluncem po nebi gešj.

nemělo, a přece rozšicně wšfedy. D gak náramná geš aučňňliwoš, genž ležj w bylinách, šošej, šamenj a geč přirogenošlech! neboč, co na žemi živo, nic nemj tak špatně, žeby žemi nepřjľobio něgakš prospěch; nic tak dočré, žeby - od šwého prospěšněho wžjwánj odšlyeno - nešproneměšilo se šwětmu prawěmu wřeni, a nepřewichlo se we šřodnoš. Šama ctnošť šřawá se neprawošj, wmalogenani neprawě; a neprawošť pať - žpřjodem gak čňněna - šřawá se ctnošj. W autě šošje téhle kwěťinky pošpolu ležj ged a wžrawugičnoš. Gežj wáně šřj a občerstwuge wšfedu žiwotnoš; ale gegj čuť šmysšľm obgjmá wšfedu cyt w šrcy wšfedo pošybowánj. Šak naprotěššj dwa nepřáťelē: ctnošť a náčňňnošť ke žřěmu, wždy we šlowětu bogujj y w bylinách; a šde se žmoľho žľ, tam čerw, šurt, přebřjž šřawj celau bylinu.

W o z m a n i t o š t i .

Šeden angľčšj wogenššj koráb še šio kanony má 81 1/2 loťte dšľky, 25 1/2 loťte šřjľky, aš 10 loťte hľuboko pošopeny we wodě, a trwá po 30 let. Š geho wšřawěnj mušj býti 4000 weličšch dubů a 200 šřšče liber železa. Na neywtěššj plachtu wegde je 363 a k wšřšerē žmotē 1404 loťte plátua. Weliká, 9 loťte dľauhá kotwice wáží aš 9000 liber. Šana k nj 300 loťte dľauhá, 77 1/2 liber šěžká, má 20 caulů w p. ůměru, wšfedy ošmolenē lany šatowē loďe wážežj 219,010 liber, a wšřrawěnj šatowšj koráb š 850 mužj ošáďty geš šěžš aš 8 milionů liber. Šoď šatowá šřogj wľadu měšščně (bez šřawow) 20,400 šolawřů, wšřřawěnj gegj přjššľobu nynj aš na 3 tunyžlata.

Čjm wšřšj koráb, tjm těžšj ge dāt mu náležjtuu pewnošť při šestawowánj geho čáštek. Šak wšonula nagednau loď Britannia nazwaná š 120 šanony (neyměššj loď Angľčňanů od čaš 7 letē wogny) besowššeho půwodu bljž španielššého šřechu, a potopilo se (š ošáďka 12 šet libu) 100 šadětů z řech nešpěšššch roďin, nadšobřábnjš Šalčen, a ani gedem muž nevwšřáněw. — Šen šamj ošud nawšřštili gednu francauzšškau loď š 12 šanony, šterá dne 12. dubna 1782 od Šodnewe (Angľčňana) došyta, š 300 Angľčňany a 1000 šřanc. žagatššch ryčhle žimžela a wšonula.

D č e š ř ě m g a ž y ľ u .

Šřapodobně šatinē také náš gazyl má wľoššňnošť přeď gimšmi, je přjg mēnj negen obšřegně šľupně-

Obrázek 3: Linda, Josef (1822c) „Vejšpis ze Šekšpirowy truchlohry Romeo a Julie“, *Wlastenský zwěštowatel* [3](35): 278.

litu kajda gina, přece do vzdalŝj wydáwaj miŝj pobled.

Přiwodce tohoto chrámu před wěky Konŝtantjn přijmij Welikŝj, po zletých bogich mezu ŝeŝti wŝolowatelŝi o forunu, konečně ŝal se wjtězem, a prwnj chŝat genž wtegně se přiznal ku křeŝtánŝému náboženŝtŝj, y takě wweďl nowě řizenj 90,000 čtŝpřbraných mil roilehlého chŝatŝtŝj. Medlauho před ŝwau ŝmrti dal se pokřtiti. On obnovil něbdeŝŝi způŝob, ŝwěmu wogľku připogowati cy,ozemce, ale řim takě podrážel ŝy ŝwąg trůn, genž pak pod wóŝdau geho ŝlabých potomků křeŝl.

O b r a z n o w i n á ř ŝ k é p r a w d o m l u w n o ŝ t i .

ŝlowěŝ coby rád, tomu rád wěŝj, a giným buď ŝe řwce nebo z giných přičin k wjtě dodáwá. ŝiž aŝ před dwěma řim lety ŝelŝŝjŝr zanechal nám žřetelnŝj obraz, gaŝ každy rád ŝe ŝwě ŝtraně hláŝá, we ŝwě diwadelnj hře: Kráti Janu (w 2. gednánj 2. wŝřk.) po bitwě Angľičánů a Francauzů w měŝta a o měŝto Anžer. Takto francauzŝtŝj, pak angľičtŝj herold muŝy hláŝati k měŝtu:

Francauz ŝřŝy herold (před měŝtem Anžer.)

Anžerŝtŝj muŝowě, do koňan odewřte bránu Arthura tam wpuŝte, wěwodu Bretánŝka.

On francauzŝtau ruľau dal dnes co plakat Matkám angľičtŝj, gidžto ŝynowě řeŝegj rozjelŝti po řrowě zemi.

Y mnohě w dowy leŝj maňel w praču

Nynj řtudemŝj, zbarwenau zemi obgimá;

A wjtěžŝtŝj, gen ŝ přemalau zřtátau

Yohráwá ŝy na žřákawých franŝtŝjch korauwewch;

Genž řlawit wjtěžŝtŝj gidž řlogegj w řadách

K přichodu we měŝto, a Arthura z Bretán

Wywolit za pána Angľie a za ŝwěho pána.

Angľičtŝj herold (přigda)

Madugte ŝe, Anžerŝtŝj muŝowě! zwonami zwoŝte!

Wŝiŝi ŝe Jan, král Angľičán, král wáŝ,

Wládŝla tĝmto wřelým a žřlym dnem.

Řdo wyrazilŝi wen ŝe zbranŝj řřjžbroŝeŝlau,

Wracegŝj ŝe domů ŝ pozlacenau od řrwe franŝkě,

Angľičtŝi ni gedna hlawa nenella na přŝľbicy přěŝj,

Gež francauzŝkě kopj byľoby řbrzŝlo;

Řteré w přichodu hned byľy ge rozwinuly,

A co myŝľiwců wewelŝj žbor

Přřichžegj Angľičáně, ŝwau gim řarľátnj ruce,
Zbarweně mordem, genž wgal nepřátelům barowy.

Prwnj měŝŝan (na měŝtŝtŝjch žřěch)

Heroldi, z wěŝj widěli ŝme patrňe

Y dáráz y wŝup tobo y tohoro wogľka

Řdo žáčáŝtu aŝ w konec: obě ŝwau ŝobě roweň

Tak nepřŝľŝegŝŝi žřat nám to okážal.

Řrew řupowána řwŝj, a za rány padaty rány,

Wrocheŝt proti mocy, a řhľa neŝľupowala řjle.

ŝwau ŝobě roweň a my obaum řlegna wmyŝlu.

A z přěŝľŝŝj; dotuď zachowáme my měŝto.

Mi tomu ni onomu, wŝŝat přece obaum.

Základnj pravidla žboru w ŝečách wlastenského Muzeum.

(Řkončej.)

14. Přednoŝtenŝtŝj, důchodnjctwŝj a ŝekretářŝtŝj trwá po 6 let, auťau wewbornjka řwe řatě řwá po 6 let, ale řak, že po prwnjch 2 letech lořowánjím wyŝtaus pnau dwa, po 4 letech opěť řak dwa, oŝtatnj ale wždy gen po wogľj řřěŝtého rofu. Přotož řakždoročně žwolegj ŝe dwa wewbornjcy a w řakždém 6. rofu žoŝ přednoŝka a 4 wewbornjcy. Řakždy aud wýŝboru ředitelnŝjo muže opěť býti žwolen, nebo pokud w auťauď, oznámŝw přičinu, geg ŝe řebe ŝloŝit; a w přřpadnoŝkě řéto hlawnj ŝněm žwoľj za něho náměŝnjka po ten řas, do řdždy byl geho auťau trwal.

15. Wewbor ředitelnŝj přowozuge řádně rady, geg přednoŝka předpowŝj, a w nichž platŝj přepočej; o čem ŝe řak gedná, přřemně ŝe znamená, což řakždy z přřřtomnŝjch podepřŝe a ŝpolečnau přčetŝj ŝe potwřď.

16. Řakždoročně w Wnora bude hlawnj ŝněm, w něgž pozován řakždy gednagŝjch aud. We ŝhromážďeňj tom wewbor předloŝj řrátkau žřráwu, w galem řawu geg Muzeum, řeho důchody, co gid wřiněno, a gaŝ ŝe co žďáwřlo, a we ŝhromážďeňjch řěch řakě řdŝy řřeba řakždy žwolenŝj, přředewezmau ŝe. We řěchto řadách gen ořobně ŝwąg řlas platŝj, a řádnŝj nepřřtomnŝj aud nemůže ŝwąg řlas po giném wřkážat. Čtwřŝj audowě, geg ročně hlawnj ŝněm žwoľj, přřblžžegj a žřkautmagŝj ročnj auťau do archŝwŝu ge wřládagŝj.

17. Na ponawřzenj ředitelnŝjo wewboru, nebo gen gednřch auda, muže hlawnj ŝhromážďeňj wořřit řeŝľně audŝ, genž řakě nářžegj k audům gednagŝjch. Ponawřzenj gednotnŝjch audů muŝy ŝe wřdy na z měŝřce před hlawnjím ŝhromážďeňjím žaŝľati.

Obrázek 4: Linda, Josef (1822d) ‚Obraz novinářské pravdomluvnosti‘, *Wlastenský zvěstowatel* [3](37): 294.

žala, že roč gest o 11 minut a 15 sekund kratšij než roč dle počtu Julianského. Hvězdář Laland (Francouz) vrčil roč na 365 dní 5 hodin 48 minut 45 sekund a 30 tercií; hvězdář von Zach na 365 dní 5 hodin a 48 minut 48 sekund a 16 tisíčných dílků gedné sekundy. Tak drobnince vrčítý čas roku gmenuge se roč h w ž d á ř s t ů a od tafového muš se rozježnawati roč obe c n ů, genž w kalendářích. — Proto je těch ostatních 5 hodin 48 min. 45 sekund 30 tercií w každých 4 letech dělají skoro celý den, protož w každém čtvrtém roce mezi 23. a 24. vnozem přídá se gedn den, a roč tafový máže 366 dní, gmenuge se přestupný.

Mezíchých roč obsahuge čas ten, w němž měsíc 12 kráté wykoná swá g b ě h, což Laland vrčil na 354 dní 8 hod. 37 sek. a 7 desetin sekundy. Roč ten tedy gest o 10 dní 21 hod. kratšij než slunečný.

Roč židowšij obsahuge 12 měs. po 29 a 30 dnech, a w přestupném gest přídán celý měsíc mezy měsí- cem 6. a 7. Židů nový roč začíná se dnem prvním nové světlosti po rovnodennosti podzjmnij. Židé počítajíce roky na časofadji po 19 letech, magj w času tom 7 přestupných roků, totiž roč 3., 6., 8., 11., 14., 17. a 19th.

Persianům giž r. 1079 po nar. Kryst. Sultán Selal wvedl roč, genž roku hvězdářskému gestě wjce se blíží, než roč Gregoriánský (od papeže GREGORA neb MEHOŘE, genž zlepsil počet Julianský). Persané magj 7krát po sobě každý čtvrtý roč přestupný, osmý gest teprwa w roce pátem.

Francouzj učiniwše sy vládu republiku, wvedli sy také gínj woláštij kalendář rozfašem dne 24. listop. 1793, dle něhož roč měl 12 měsíců po 30 dnech, měsíc rozvržen na 3 deřady neb česetiny po 10 dnech; ku koncy roku přídáno 5 dní a w přestupném 6. Ale počet ten r. 1805 opět byl zrušen.

W o c h l e b n j e t w j a r o w n o s t.

Pochlebnij každý gest přetwárliwec; naproti wšak ten který se honoš, že „každému mlujw pravdu do očí,“ že každému řečne hned „geho díl“ ic. Tafo- wý gest buď schytralj nádhernj, nebo nemotornj newššimawý hlupáť. Řádkůž tafového widěl, nedalí nebo nemuyslii gať žiw žádnému dát dobeého slowa o něco, nebo gestli také má tolik tak „poctiwé smě- losi,“ aby wyššim a wysočim mocným ídem řečl hrubau pravdu do očí; nenšli tak, tedy s celou swau rownošj gest nádhernj schytralec, genž hledj gen

těm pravdu mluwit, ob kterých nemá se čeho obáwat. Tafový obyčegně gať hrubíán býwá k nižšim, tafový aulšij a pochlebnij býwá k wyššim. Pošléž gest geho wmysl také tak neomylnj, že on co za pravdu sy myslj, gest také wšeobecna prawda? Gest on zradlo dobrého chowánj, mráwů, rozumu, tak že sy můžge dowolowat dle swého wznánj gínym gen solit?

Čeť sy jr, onen welmí wyborný znatel lidu, také tyto powahy dobře rozegnal. W truchlobře: Král Lear (Lear) w 2. gednánj 2. sceně kdýž král nechť přebýwati w swé newděčné nezdárné dcery Goneril y, poslal Kenta k druhé dceři Regáně oznámít, že k nj přigeđe přebýwat. Ten wěrný sluha nešťastného krále gegda se s Dswaldem Gonerilím dwor- mistrem, špabausšim pochlebníkem, na něho hned takměť bez přičinj, gen že zlosti co poctiwý spraw- diwý člověk proti pabauchy, w samých nadáwčách dorážj, až křikem z paláce přišli: Regána, gegj manžel Kornel a ginj; před njmij k Dswaldu neptešlawuge takto mlujw Kent:

Ge meč nohjt opowajuge se tafový špatnj, genž žádnau čeť nenoš. Tafowa čhosa s la- hodnau twáť, gaťo tenhle, gaťo myšji rozhrzjává swaté swazky, genž přespleteny k rozebránj; lřhotj se ke každé líbosti,

genž se zdýmá w psau gegj páni, w oheň gegich lege oleg, a snj w gegich chladnoš; škloňuge se k Ano w k gegich Re, otáčj se dle wšech wěru a otáčenj gegich páni; nezná nej gen gim nášlebowat gaťo pty. — Mor do wassich klam křečowých, wsmjowáte se mým slowám, gaťo bláznu? Wy hušy, kdybych wás měl na Sarumských poljch hnalbych ašy wás, jeby ste šřěbetaly!

Kornwal. Co starče, štratilš rozum? Gloster. Wápkal ste přišli do sebe? mluwte. Kent. Dba konce země negsau sy protivněgšij, gaťo ga a tenhle tašřat.

Kornw. Preč tašřat? co ti wšelá? Kent. Geho krog se mi nelšj. Kornw. Snad w můž těj, w snad gegj. Kent. Pane, gest gen tak můž způsob rowně mluwit;

Časem wšak sem giž lepšij obličege, než zbe widjm tak na mnohém křtu.

Kornw. Gle ten chlap byl něžde chwálen pro swau hrubost,

Obrázek 5a: Linda, Josef (1823) ‚Pochlebnictví a rovnost‘, *Wlastenský zwěstowatel* [4](1): 7–8.

nynj w klatkowitzu nestydatost sněž se,
a pob přetvářenosť své srdce schovává. —
„Den nemůž pochlebowati, ten! —
pochtivě a rovně smeyššij! —
pravdu powj každemu.
Geli dobre — dobre!
pakli nenj — on gde rovnau cestau.“ —
„D, takowě štelny! známť gá ge,
genž w takowau rovnosť přjmošť
wjce krygij auktoř, potměššlých záměrá wjce,
než dwacet ponjzenců bíbů skloněných
y se swau služebnosťj štrokau.“

R o z m a n i t o s t i .

Me Šwědšku w tragině Smalandu stáda owčj
nemagj ždých owčáků na pastwách, nýbrž gen
wycwřčený pes hljda ge. Du ráno wyhánj ge na
pastwu a na večer w wrčítau hodinu zase přihánj,
a tak wěrně gafož gen se může mysliti o psj wě-
nosťi. Wyháněge dostává chlebowý rozpeř, gegž
sy w hubě nese a pak někde sy zahrabe, a wyhrabe
žas gen řbyž wyhladowěl.

W gebněch tyrolšských nowinách gest rada k bla-
hému uchowanj obilj, by se na sepych dalo s plewa-
mi: w takowých hromadách že nezatučna wydržj
mnohá leta, aniž netřeba ho přehazowat nebo pře-
šepat.

P o č a u t ě y .

Co dneš prawda, takě gest prawdau žegtra ;
ale co dneš gest dobro, žegtra neostává wždy dobrým.
Wěže wyměřugj se dle šjnu; a wybornosť člowěka
dle geho záwěků.

Prozřetelnosť řjdi wšěcko, a co se nám zdá zlé,
bývá lžem.

Wšsemu se diwiti gest znamenj hlauposti.

Diwiti se a hanět, ale oboge w nečas, gest zna-
menj blážna.

Hlupák wydáwa se tjm, tjm gest.

Blážen wydáwa, wynášj se za wššelicos až
k smjchu.

Dobrotimostť rodiců k dobře zwebeným počogným
djetkám gest o slozowanj obapolně laškawosťj; ke zlým
a zpupným gest gabo slunečná zář na šhnilotinu,
genž blahým teplem tjm wjce se krawj a zapáchá.

W Martina Neureitra knjžkepe w jesonjště wicy M. R. 183

D o s p o d á t i r o z u m n ý

aneb
wčenj o rolnictwji, chowanj dobyčka a wedenj hospo-
dářské knjhy,
t ě ž
prawidla žkuffenosťi,
kterěž dle B. G. Špně pro jdu, mlade y žkuffeně sedláky
šepal M. Wanek, auredněj čj. fr. Pražě knjžárny. E 16
měřicými šjgurami. 8. W Praze 1822. wjz. 1 šl. (2)

Ž a k a p r o m ě š j c l e b e n .

1 fr. šf. pen. neb 2 1/2 fr. w. ř. chle wjz	— lb. 12 l. 2řw.
3 = — — 7 1/2 = — —	1 = 5 = 2 =
6 = — — 15 = — —	2 = 10 = 3 =
1 1/2 = — — 1 1/4 = — —	žemle — = 5 = 1 =
1 = — — 2 1/2 = — —	deto — = 10 = 2 =
1 1/2 = — — 1 1/4 = — —	bjštá hauška — = 3 = 1 =
1 = — — 2 1/2 = — —	deto — = 6 = 3 =
1 1/2 = — — 1 1/4 = — —	hauška s mlčkem 3 = 3 =
1 = — — 2 1/2 = — —	deto 5 = 3 =

1 libra howěšyho masa za 8 fr. šf. p. nebo 12 fr. 2 wjz. w. ř.
NB. Každěmu kupugjčjmu gest swobodno, ryto wěcy
bud šřjž. penězy nebo wjz. čštem platit, gafož y
prodawaci těchto wěcy powinni glau w obciji wa-
lutě prodawat.

Pražská průměrnj obilnj cena.

	Dne 31. prof. 1822	2. ledna 1823
Mjra	šl. fr.	šl. fr.
Pšenice . . .	7 52 3/4	7 47 3/4
Žita . . .	7 10 1/2	7 26 1/2
Germeňe . . .	5 44 1/2	5 44 1/4
Owla . . .	3 27	3 40
Žráču . . .	8 7	
Čočky . . .	9 52 1/4	

R u r š

Pro prosjnc.

dne	27	28	30	31
100 šl.	240	240	240	240
šol. duř.	7/8	7/8	7/8	7/8
čjř. duř.				

Ž a h čjř. král. Loterje.

Dne 4. ledna 1822 w Praze wyslyj numera :

48. 77. 56. 27. 90.

Budawčj řah 18. ledna 1823.

Wydawatel j Ššensfeldu. — Špifowatel J. Linda.

Obrázek 5b: Linda, Josef (1823) „Pochlebnictví a rovnosť, Wlastenský zwěstowatel [4](1): 7–8.